

โรงเรียนวัวชนและภูมิปัญญาการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขัน
ทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ
อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง*

FIGHTING-BULL SCHOOL AND THE FOLK WISDOM OF MANAGEMENT
THE FIGHTING-BULL SPORT CAMP FOR COMMERCIAL COMPETITION,
A CASE STUDY: FIGHTING-BULL STADIUM IN PAGPOL VILLAGE,
NAPAKHOE, BANGKAEW, PATTHALUNG

ทิพวรรณ หมั่งห้อง

Tippawan Mhonghong

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Dumrongwattana

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

Udomsak Dechochai

เดโช แชน้ำแก้ว

Daycho Kaenhamkaew

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand.

E-mail: tippawan_mhong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า 2) ศึกษาวิธีการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า และ 3) ศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นตัวแทนผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับค่ายกีฬาวัวชน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) เจ้าของสนามกีฬา 2) กรรมการค่ายกีฬา และ 3) สมาชิกค่ายกีฬา จำนวน 14 คน โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) ภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชน มี 3 ด้าน คือ 1.1) โครงสร้างร่างกาย คัดเลือกวัวชนที่มีร่างกายแข็งแรง บึกบึน เขาสวย และกีบเล็บกลม 1.2) เชื้อสายวัวชน พ่อแม่มีเชื้อสายวัวชนแท้ ๆ ประวัติชนดี และครบตามตำรา และ 1.3) กระบวนการฝึกฝน การออกกำลังกาย การกินหญ้า และการฝึกซ้อมวัวชน 2) วิธีการจัดการค่ายวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า คือ ค่ายกีฬาวัวชนมีความพร้อม ปลอดภัย มีกฎ

* Received 15 March 2019; Revised 20 April 2019; Accepted 30 May 2019

กติกา และที่ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่การเริ่มเปรียบวัวจนถึงเสร็จสิ้นการชน โดยนายสนาม เป็นผู้ควบคุม 3) แนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชน มี 4 ด้าน ได้แก่ 3.1) กฎหมาย นักกีฬาวัวชนต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางสนามอย่างเคร่งครัด 3.2) การท่องเที่ยว มีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ค่ายกีฬา และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 3.3) การรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ พัฒนากีฬาวัวชน การจัดตั้งเป็นชมรมกลุ่มอนุรักษ์วัวพื้นเมือง และตั้งเป็นค่าย และ 3.4) ข้อมูล ทางวิชาการ ภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนเลี้ยงวัวพื้นบ้านมากขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในด้าน เกษตร

คำสำคัญ: ภูมิปัญญา, การจัดการ, กีฬาวัวชน, การแข่งขันทางการค้า, โรงเรียนวัวชน

Abstract

The objective of this research were as follow: 1) to study the wisdom of raising cattle for competition, 2) to learn how to manage a sports camp bulls to trade competition, and 3) to study ways to promote the sports camp bulls to trade competition. The study was quantitative research method by the document and in-depth interviews. Select purposive sampling group to represent people with sports camps bull. It is divided into 3 groups: 1) the owner of the stadium, 2) sports camps directors, and 3) sports camp members of 14 persons. By analyzing the content and summarizing the research was found that: 1) wisdom in rearing cattle are 3 aspects: 1.1) the structure of the body, selection a bull, with strong, hardy, beautiful horn and round-clawed hooves, 1.2) parents have genuine cattle lineage, good history and complete textbooks, and 1.3) training process. Grass-eating exercise and cow butt drills. 2) The management method in business competition is that the bull-bump camp is ready, safe, rules and strict practices, from the start of the cow to the end of the collision. 3) The guideline promotion of management the fighting-bull sport camp into 4 group: 3.1) legal restrictions: bull athletes must strictly adhere to the field regulations, 3.2) Tourism promotes the promotion of sports camps and nearby attractions; 3.3) integration to conserve the development of bull sports, establish an indigenom bull conservation group and set up as a camp, and 3.4) academic information, the government should encourage people to feed more indigenous cows for agricultural.

Keywords: Folk Wisdom, Management, Fighting-Bull Sport Camp, Commercial Competition, Fighting-Bull School

บทนำ

วัวชนนิยมเลี้ยงกันมากทางภาคใต้ ซึ่งจากการที่คนภาคใต้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เมื่อหลังฤดูเก็บเกี่ยวประมาณเดือนมีนาคม-เมษายน ชาวนาจะปล่อยโคออกหากินตามท้องทุ่งเป็นฝูงใหญ่ โคจากในหมู่บ้านมีโอกาสพบกัน ประกอบกับเป็นช่วงฤดูผสมพันธุ์โคตัวผู้จึงชนกันแย่งชิงเป็นจำฝูง เพื่อจะได้ยึดครองโคตัวเมีย ชาวบ้านจึงได้เห็นลีลาการชนของโคบางตัวเกิดความรู้สึกพอใจ ประทับใจ และคัดเลือกไว้เป็นโคชน ซึ่งโคชนจะต้องเป็นโคตัวผู้ที่มีลักษณะดี มีอายุประมาณ 4-5 ปี ต้องมีสายพันธุ์เป็นโคชนโดยเฉพาะ ผ่านการเลี้ยงดูฟิตซ้อมร่างกายให้แข็งแรงและฝึกชนบ่อย ๆ จนกลายเป็นโคชนที่มีคุณสมบัติเด่น เช่น แข็งแรง สมบูรณ์ มีไหวพริบในการชน และทรหดอดทนเป็นพิเศษ เป็นต้น โคชนมีมากที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง และสงขลา (ไพศาล ธีรวัชชัย และคณะ, 2548) วัวชนกีฬาพื้นเมือง เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์ได้คิดค้นสร้างสรรค์ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ถ่ายทอดสืบต่อกันจนเป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมกีฬาเพื่อสนองตอบความต้องการของมนุษย์ ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตื่นเต้นเร้าใจตามชนิด และประเภทของกีฬานั้น ๆ กีฬาจึงเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์ได้ตั้งแต่มัยโบราณถึงปัจจุบันว่าได้มีการเล่นกีฬาเพื่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ มาโดยตลอด นอกจากมนุษย์จะเล่นกีฬาด้วยตัวมนุษย์เองแล้ว มนุษย์ยังมีการนำสัตว์หลายชนิดมาใช้ในการเล่นกีฬา โดยเฉพาะการแข่งขัน เช่น การแข่งม้า การแข่งควาย การชนไก่ และชนแกะ การกัดปลา การชนวัว เป็นต้น (ขมชาติ ศีตีสาร, 2554) มนุษย์พยายามคิดค้นกีฬาเพื่อความสนุกสนาน ตื่นเต้นเร้าใจ โดยการนำสัตว์เป็นตัวแทนของตนไปต่อสู้กันจนเป็นที่นิยมเล่นกันทั่วไปในท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับ และเล่นกันอย่างกว้างขวาง จนกลายเป็นกีฬาพื้นเมืองในปัจจุบัน (สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2552) ชนวัวเป็นกีฬาพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงมากที่สุดอย่างหนึ่งของภาคใต้ โดยการคัดเลือกเอาวัวที่มีคุณลักษณะเหมาะสมมาชนกันในสถานที่ที่กำหนดและมีกติกาชัดเจนจนถึงขั้นแพ้ชนะ การจะเป็นวัวชนนั้นต้องมีการฝึกซ้อมที่ต่อเนื่อง และต้องซ้อมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เริ่มตั้งแต่วัวมีอายุประมาณ 4 ปี จนกว่าจะถึงช่วงลงสนามชนวัว โดยมีผู้เลี้ยงหรือควาญวัว เป็นเหมือนหุ้นส่วนชีวิตที่ดูแลกันจนกว่าจะขาย หรือวัวตายไป (อาคม เดชทองคำ, 2543)

ซึ่งกีฬาชนวัว เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่ทำให้ความสนุกสนานตื่นเต้น และสร้างความประทับใจแก่ผู้ที่รักการต่อสู้เป็นอย่างมากการชนวัวถือว่าเป็นกีฬาที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาวภาคใต้ ที่มีสืบทอดมาเป็นเวลาช้านาน (ศศิธร บุญคงแก้ว และสิทธิพร ศรีผ่อง, 2561) กีฬาชนวัวเป็นกีฬาพื้นเมืองของชาวภาคใต้ที่ได้รับความสนใจ และมักจะจัดขึ้นในเทศบาลต่าง ๆ เช่น งานเทศกาลสารทเดือนสิบ เป็นต้น จนถือเป็นประเพณีที่จะต้องจัดให้มีการแข่งขันชนวัวขึ้นใน

งานกีฬาชนวัวเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของทางภาคใต้ ซึ่งมีเกือบทุกจังหวัดของภาคใต้การชนวัวนี้มีมานานแล้วประมาณกว่า 100 ปี มาแล้ว ปัจจุบันนี้มีขึ้นในหลายจังหวัด และยังมีนิยมกีฬาชนวัวกันอยู่และชาวภาคใต้ถือว่าเป็นประเพณีด้วย (วิเชียร ณ นคร, 2545)

การนำภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการวัวชน เป็นวิถีภูมิปัญญาที่ถูกถ่ายทอดมารุ่นต่อรุ่นคือ วิธีที่จะสร้างความแข็งแกร่งให้กับวัวก่อนลงสนาม สุขภาพ อาหารการกินที่ถูกจัดเตรียมเช่นหญ้า กล้วยน้ำว่า มะพร้าวน้ำหอม หรือแม้กระทั่งน้ำดื่มของวัวถูกเตรียมมาจากนอกพื้นที่มาให้วัวกิน ดื่มน้ำเป็นการเฉพาะ เพื่อป้องกันผู้ไม่ประสงค์ดี หรือฝ่ายตรงข้ามเข้ามาเล่นลูกไม้อุบายไม่พึงประสงค์ บริเวณที่พักของวัวจึงถูกดูแลอย่างเข้มงวด สำหรับการพนันวัวชน เป็นกิจกรรมพนันเชิงวัฒนธรรม ชุมชนที่ปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการพนันร่วมสมัยอื่น ๆ อันเป็นปฏิบัติการของการพนัน ยุคโลกาภิวัตน์พนันวัวชนจึงต้องทำทลายกับการพนันแบบใหม่ที่พัฒนาขึ้นด้วยอุปทาน และอุปสงค์การเล่นด้วยกระบวนการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ที่ขับเคลื่อนของทุนนิยมและ เสรีนิยมใหม่ แต่วัวชนเป็นการพนันที่บ้านดำรงอยู่ด้วยการใช้ภูมิปัญญาผสมผสานวิทยาการแบบใหม่ ไม่มีแบบแผนการเล่น การพนันแบบนี้ต้องใช้สมาธิ ตั้งใจ อดทน มีกติกามีมีเฉพาะกลุ่ม ทั้งนี้ต้องเดินทางลงสู่บ่อนหรือสนามวัวชนด้วยตนเอง เป็นการพนันที่ต้องสัมพันธ์แบบหน้าต่อหน้าในบ่อนวัวอันร้อนระอุ เช่นเดียวกับต้องหนีการตีตราเชิงลบ จากนักอนุรักษ์และนักสิทธิสัตว์ที่มักจะทำร้ายจิตใจของสัตว์ (วัว) ว่าด้วยความรุนแรงหรือทารุณสัตว์ ส่วนนักพนันตีค่าว่าวัวชนเป็นกิจกรรมบันเทิงและการอนุรักษ์สายพันธุ์วัวพื้นบ้าน การรักษาวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ต่อรองทำทลาย วัฒนธรรมพนันแบบใหม่ของโลกและค่านิยมการอนุรักษ์สัตว์ที่นำโดยตะวันตก (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2561)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้สนใจในการศึกษาเรื่อง “โรงเรียนวัวชนและภูมิปัญญาการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะของอำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง” เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนวิธีการจัดการค่ายกีฬาวัวชน และแนวทางในการส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า โดยผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ กีฬาวัวชน และภูมิปัญญาการจัดการวัวชน วิธีการจัดการค่ายวัวชน และผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยที่กำหนดเป็นกรอบแนวคิดนำไปสู่การวิจัย พบว่า ตัวแปรหลัก ประกอบด้วย ภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนมี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างร่างกาย 2) ด้านเชื้อสายวัวชนโดยตรง และ 3) ด้านกระบวนการฝึกฝนของวัวชน ในส่วนของวิธีการจัดการค่ายวัวชน ได้แก่ สนามมีความพร้อมสบาย มีความแข็งแรง ความปลอดภัย มีกฎกติกา มีแนวปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่การเริ่มเปรียบวัว จนถึงเสร็จสิ้นการแข่งขันโดยมีนายสนามเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด เพื่อนำไปสู่การแข่งขันทางการค้า และค้นหาแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้าอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาสวนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการค้าวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาสวนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการค้าวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาสวนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โรงเรียนวัวชนและภูมิปัญญาการจัดการค้าวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาสวนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) สัมภาษณ์เชิงลึกโดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับค้าวัวชน และสมาชิกสนามกีฬาสวนโค แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) เจ้าของสนามกีฬา จำนวน 2 คน 2) กรรมการทำหน้าที่ดูค้าวัว จำนวน 6 คน และ 3) สมาชิกสนามกีฬา จำนวน 6 คน จำนวนทั้งหมด 14 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า และผู้ที่ศึกษาวิธีการจัดการค้าวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้าที่มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป

1.2 ด้านเนื้อหา คือ เอกสาร ตำรางานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาการเลี้ยงวัวชน และสนามกีฬาวัวชนบ้านปากพล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านการเลี้ยงวัวชน และสมาชิกสนามกีฬาสวนโคบ้านปากพล ที่มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.51 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ภูมิปัญญาและวิธีการจัดการวัวชน และ 3) แนวทางส่งเสริมการจัดการค้าวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า

3. การเก็บข้อมูล คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาภูมิปัญญาและวิธีการจัดการวัวชน และระยะที่ 3) วิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำผลการวิจัยที่ได้มาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ แล้วบรรยายเนื้อหาตามความจริงที่ปรากฏขึ้นโดยต้องอ้างอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า พบว่า ภูมิหลังและพัฒนาการของวัวชนภาคใต้ วัวชนในประเทศไทยเกิดขึ้นที่นครศรีธรรมราชในช่วงสเปนมาทำการค้าขายเรื่องวัวในอำเภอร่อนพิบูลย์ และกีฬาชนวัวทางภาคใต้ได้มีมาตั้งแต่สมัยอดีต และมีการสืบทอดกีฬาวัวชนมาจนถึงปัจจุบัน วัวชนทางภาคใต้เป็นวัวพื้นเมือง หรือวัวชนพื้นบ้านทั่วไป และเป็นวัวที่อยู่คู่กับคนไทยมาเป็นเวลายาวนาน สมัยก่อนส่วนมากจะนิยมใช้ในการเกษตร แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นกีฬาวัวชน สมัยก่อนนิยมนำวัวชนไปชนกันในทุ่งนาหรือพื้นที่ที่มีบริเวณกว้าง และปัจจุบันได้มีการจัดตั้งเป็นบ่อนหลวง หรือสนามชนโค ปัจจุบันมีกรรมการตัดสิน และมีกฎระเบียบอื่น ๆ อีกมากมาย ขั้นตอนการคัดเลือกสายพันธุ์วัวชนต้องเป็นวัวที่มีโครงสร้างร่างกายที่แข็งแรง บึกบึน สูงใหญ่ มีลักษณะเขาใหญ่ กีบเล็บกลม ไม่มีโรค ออกใหญ่ หลังหนา ลักษณะขาวัวชนต้องแข็งแรง ปลายยอดเขาคี ปลายเขาคีงเข้าไปหรือที่เรียกว่า เขาวง เลือกวัวชนที่มีควัหนา มีดวงตาเล็ก วัวชนที่มีใบหน้าสั้น มีใบหูเล็ก ขนสวยสะอาด ดุสีของวัวชนให้ตรงตามความชอบ หางสวย มีชั้นเชิง ความสามารถในการต่อสู้ เป็นลูกผสมพ่อแม่มีเชื้อสายวัวชนแท้ ๆ มีความอดทนสูงในการต่อสู้ ขวัญต้องครบตามตำรา เล็บเท้าวัวชนต้องสะอาดสวย ถ้าวัวชนที่มีใบหน้ายาวจะไม่นิยมเลือก วัวชนที่มีลักษณะขวัญบนผิวหนังของวัวชนที่อยู่ตรงบริเวณปลายจมูกไม่นิยมเลือกซื้อมาเป็นวัวชน และวัวชนที่มีใบหูใหญ่ก็จะไม่นิยมเลือก ในด้านลักษณะวัวชนที่ดี ประกอบด้วย 1) ลักษณะเฉพาะพันธุ์เลือกวัวชน 2) ลักษณะสีของวัวชนไม่จำกัดสี และ 3) ลักษณะขวัญที่ดีของวัวชนขวัญกลางหลังของวัวชน (ขวัญจำใจ) ในการจัดการการเลี้ยงวัวชนก่อนติดคู่ มีขั้นตอน ได้แก่ 1) การออกกำลังกายให้แก่วัวชน มีหลายวิธีไม่ว่าจะเป็น การนำวัวชน เดิน - วิ่ง 2) การอาบน้ำวัวชน อาบน้ำให้กับวัวชนวันละ 2 ครั้ง ตอนเช้าและตอนเย็น 3) การกินหญ้า หญ้าพื้นบ้านได้ทุกชนิดเป็นหญ้าที่เขียวสด 4) การตากแดด อาบน้ำวัวชนเสร็จนำวัวชนไปตากแดด ตั้งแต่เวลา 10.00 - 15.00 และนำหญ้าไปให้วัวชนกิน และเมื่อวัวที่ติดคู่ชน มีขั้นตอน ได้แก่ 1) การเข้าอยู่อาศัยในโรงเรือน เลือกคอกวัวชนที่มีความสะอาด มีบริเวณกว้างไม่มีน้ำขัง มีที่อาบน้ำวัวชนให้สะดวก 2) จำนวนผู้ดูแลรักษาวัวชน ขึ้นอยู่กับเจ้าของวัวชนแต่ละตัวจะเลือกจำนวนผู้ดูแล 3) อาหาร

เสริม เช่น แคลเซียม วิตามิน เป็นต้น ต้มถั่วเขียว แล้วบดให้วุ้นคนกิน ให้วุ้นคนกินน้ำตาลคลุ โคลส ฉีดยาบำรุงต่าง ๆ ให้แก่วุ้นคนให้วุ้นคนกินกล้วยน้ำว้า เพื่อให้วุ้นคนดูดใส ให้กินน้ำ มะพร้าวเพื่อล้างสารพิษทำให้วุ้นคนมีแรงในการต่อสู้ และสร้างกล้ามเนื้อ และ 4) การเสริมแต่ง ภายนอก โดยการทาขมิ้นให้ร่างกายอบอุ่นเพื่อไม่ให้วุ้นเป็นหวัด ทายาตามโคนเขาวัว เพื่อให้ไม่ให้ เขาวัวมีเชื้อรา ใส่สร้อยคอสีสันสวยงามเพื่อเสริมความหล่อให้วุ้นคน ทาน้ำมันมะกอกเพื่อให้ขน ของวุ้นคนแวว และเพื่อไม่ให้แมลงมาตอม และสิ่งสุดท้ายที่สำคัญ คือ การฝึกซ้อมวุ้นคน มีขั้นตอน ได้แก่ 1) การเลือกคู่ซ้อม เลือกตัวที่มีลักษณะโครงสร้างร่างกาย ความสูง ความยาว ของลำตัวใกล้เคียงกัน ตัวเท่า ๆ กัน อายุพอ ๆ กัน หรือไม่ห่างกันมาก ความแข็งแรงพอ ๆ กัน ความยาวของเขาวัวขนใกล้เคียงกัน 2) เลือกเวลา และสถานที่ในการซ้อมเลือกซ้อมวุ้นคน ที่ สนามชนโคหรือสนามซ้อมเพื่อให้วุ้นคนเกิดความเคยชินไม่หวาดกลัวกับสนามชนโค หรือคน มาก ๆ 3) จำนวนเวลาในการซ้อมคู่การวาง หรือการซ้อม แต่ละครั้งต้องดูสภาพวุ้นคนด้วยว่ามี ความพร้อมในการซ้อมวุ้นคนหรือไม่ ใช้เวลาประมาณ 20 - 25 นาที และครั้งต่อไปจะเพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ ให้เหมาะกับสภาพร่างกายวุ้นคน และ 4) การวางวุ้นก่อนติดคู่ชนใช้วิธีการเลือกคู่วาง การวางวุ้นก่อนติดคู่ชนเพื่อให้วุ้นคนมีความแข็งแรงแข็งแกร่งมากขึ้น เวลานำวุ้นไปชนวุ้นคน สามารถชนได้นาน

การศึกษาวีธีการจัดการค่ายกีฬา วุ้นคนเพื่อการแข่งขันทางการค้า พบว่า สนามชนวุ้น ต้อง มีความพร้อม มีความปลอดภัย ถูกกฎหมาย เป็นลักษณะพื้นที่ที่มีบริเวณกว้าง โปรงโลงแจ้ง มีอัตราจรรยาไว้ให้คนนั่งชมกีฬา วุ้นคน มีรั้วล้อมรอบที่แข็งแรงกันไว้สำหรับให้วุ้นคนทำการชน มีการจัดการตัดสินแพ้ชนะ มีโฆษกเรียกวุ้นคนเข้ามาทำการชน มีห้องน้ำไว้บริการ มีทางเข้าออก ทางเดียว มีการจำหน่ายบัตรเข้าชมสนามชนโคที่มีความสบายมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแม่ค้า มาขายของมีการกำหนดเวลาตีโพน และมีคนตรวจบัตรเข้าชม มีสถานที่จอดรถเพียงพอ มีคอกวุ้น หรือโรงเรือนวุ้นคนให้เขาอยู่ใกล้กับสนามชนวุ้น มีการฉายเช็ดล้างวุ้นคน มีเจ้าหน้าที่เปิดประตูให้วุ้นคนเข้ามาทำการชน มีน้ำใช้สะดวก มีความสะอาดไม่อึดอัดไม่อบอ้าว มีกฎกติกาของทางสนาม และเคารพกติกาของทางสนาม ด้านกติกาชนวุ้น มีข้อปฏิบัติ คือ การเช็ดล้างวุ้นคนก่อนทำการชนต้องให้เจ้าหน้าที่เป็นคนเช็ดล้าง ห้ามทานน้ำมัน หรือเมื่อทุก ขนิด ห้ามใส่เครื่องรางของขลังให้วุ้นคน หรือสร้อยคอวุ้นคนในวันที่ทำการชน หลังจากเช็ดล้าง เสร็จแล้ว ให้ฟังเสียงสัญญาณนกหวีดในการนำวุ้นคนมาชนให้ต่อหัวกัน ห้ามโดนวุ้นคนเมื่อ ปล่อยชนเข้ากันแล้ว ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดนวุ้นที่ทำการชนกันอยู่จะปรับเป็นตัวแพ้ทันที เมื่อกรรมการกลางตัดสินแพ้ชนะเป็นอันว่าสิ้นสุด ต้องยอมรับคำตัดสินของกรรมการ กรรมการ จะถือเงินเดิมพันไว้ โดยจะให้แก่ผู้ชนะ หรือแบ่งคืนให้กับคู่ที่เสมอกัน ห้ามพกอาวุธเข้ามาใน สนามชนโค ห้ามเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ในด้านระเบียบวิธีในการชนวุ้น มีข้อปฏิบัติ คือ ต้องปฏิบัติตามกติกาของทางสนามทุกอย่าง กรรมการกลางตัดสินเป็นที่สิ้นสุด เวลาเรียกวุ้นคน เข้าสนามไปชน ต้องนำวุ้นเข้าไปชนตามลำดับของโปรแกรมการชน เพื่อให้ไม่เป็นการเสียเวลา

ของคู่อื่น การล้างทำความสะอาดวัชพืชน้ำโดยเจ้าหน้าที่ของทางสนามเมื่อนำวัชพืชน้ำเข้ามาจน สามารถเข้าพร้อมวัชพืชน้ำได้ 10 คน เมื่อเข้ามาในสนามให้อยู่ฝ่ายละ 7 คน อีก 3 คน จำเป็นต้องขึ้นจากสนาม ทางสนามจะทำขอบเขตในการคว่ำพืชน้ำให้ถ้าฝ่ายไหนไม่นำวัชพืชน้ำตามวัน เวลาที่กำหนด ฝ่ายนั้นจะต้องเสียค่าปรับให้กับอีกฝ่ายหนึ่งตามที่ได้สัญญากันไว้มาก่อน ห้ามใส่สร้อยคอให้วัชพืชน้ำ ในขณะที่กำลังนำพืชน้ำเข้ามา ห้ามใส่ปกอกเขาให้กับวัชพืชน้ำในขณะที่จะทำการชน ห้ามทาน้ำมันทั้งส้น ถ้าวัชพืชน้ำตัวใดที่จะไม่มีการชนเกิดขึ้นห้ามเจ้าของวัชพืชน้ำเข้าใกล้วัชพืชน้ำในขณะที่กำลังชนกันอยู่ ถ้าฝ่ายไหนโดนวัชพืชน้ำจะปรับให้วัชพืชน้ำตัวนั้นเป็นฝ่ายแพ้ทันที การพันโคนเขาเมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะพันโคนเขาจะต้องให้อีกฝ่ายมาดูตอนที่กำลังพันโคนเขา ต้องเสียค่าผ่านประตูตามที่สนามกำหนด ห้ามเจ้าของวัชพืชน้ำพกพาอาวุธเข้าไปในสนาม เมื่อนำวัชพืชน้ำเข้าไปในสนามแล้วเจ้าของวัชพืชน้ำจะต้องนำเงินเดิมพันไปให้กรรมการก่อนที่ทำการ ถ้าวัชพืชน้ำฝ่ายไหนต่อเขา ต้องทำตามสัญญาที่ลงลายลักษณ์อักษรไว้และด้านความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกีฬาวัชพืชน้ำ ถ้าชนหัวที่สามชนะหลังจากนี้จะชนะอยู่เรื่อย ๆ ขึ้นอยู่กับสภาพวัชพืชน้ำด้วย ประพรมน้ำมันที่หัววัชพืชน้ำเพื่อเป็นสิริมงคลให้วัชพืชน้ำมีแรงในการชน ถ้าวัชพืชน้ำนอนหันหลังให้คอกเป็นรางวัลชนะแพ้ ถ้าวัชพืชน้ำไม่เดินเข้าบ่อนวัชพืชน้ำ หรือสนามชนโค มีรางวัลชนะแพ้ ในวันก่อนนำวัชพืชน้ำไปอยู่คอกวัชพืชน้ำ ไม่นิยมเลือกคอกวัชพืชน้ำหรือโรงเรือนวัชพืชน้ำที่ประตูหันไปทางทิศตะวันตก เพราะว่าถ้านำวัชพืชน้ำไปอยู่แล้วจะไม่ชนะตามความเชื่อคนโบราณ ปลุกเสกขมิ้นแล้วทำให้วัชพืชน้ำในวันที่ทำวัชพืชน้ำ เพื่อไม่ให้คู่แข่งคู่แข่งแทงเข้า การบนบานกับเจ้าที่คอกวัชพืชน้ำให้วัชพืชน้ำที่มากที่คอกวัชพืชน้ำให้ชนะ ให้วัชพืชน้ำกินหญ้าสามคำก่อนเข้าสนามชนโค เพื่อให้วัชพืชน้ำมีแรงดีเป็นสิริมงคลกับวัชพืชน้ำที่ชนปลุกเสกกล้วยทำให้วัชพืชน้ำเพื่อที่จะทำให้คู่แข่งคู่แข่งไม่เข้า และดับกลิ่นสาบคอกถ้าเป็นวัชพืชน้ำที่แก่กว่า ห้ามเอาต้นเสม็ดเข้าคอกวัชพืชน้ำคนโบราณเขาถือว่าวัชพืชน้ำจะชนะแพ้ เมื่อถึงวันที่วัชพืชน้ำจะชนห้ามให้คนหรือใคร ๆ นอนที่คอกวัชพืชน้ำในวันวัชพืชน้ำ คนที่เลี้ยงวัชพืชน้ำคนใดขายวัชพืชน้ำในบ่อนวัชพืชน้ำจะทำให้การเลี้ยงวัชพืชน้ำในครั้งต่อไปไม่ราบรื่นและไม่ประสบความสำเร็จ ควรการดูฤกษ์ยามก่อนนำวัชพืชน้ำเดินออกจากคอกวัชพืชน้ำแล้วนำไปสนามชนโค ถังน้ำที่นำไปไว้เซ็ดล้างวัชพืชน้ำก่อนทำการชนจะไม่วางตั้งกับพื้นดิน ถ้าวัชพืชน้ำนอนเอียงเอียงในวันวัชพืชน้ำมีรางวัลชนะ ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า

“เชื่อว่าถ้าให้วัชพืชน้ำกินน้ำมันวัชพืชน้ำจะแข็งแรง มีแรงในการต่อสู้ และควรดูทิศก่อนนำวัชพืชน้ำเดินเข้าไปในสนามชน ควรเลือกทิศที่ดีเพื่อเป็นสิริมงคลแก่วัชพืชน้ำ ดูวันชนว่าถ้านำวัชพืชน้ำไปชนในวันนั้นจะชนะ” (กรรมการทำหน้าที่ดูค่ายกีฬา, 2563)

การศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัชพืชน้ำเพื่อการแข่งขันทางการค้า พบว่ามีแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัชพืชน้ำ 4 แนวทาง ได้แก่ 1) ส่งเสริมข้อจำกัดด้านกฎหมาย โดยนักกีฬาชนวัชพืชน้ำเมื่อเข้ามายังสนามชนโคต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางสนามชนโคอย่าง

เคร่งครัด เช่น ไม่ก่อความวุ่นวายในสนามชนโคห้ามนำอาวุธเข้ามาในสนามชนโค ควรปฏิบัติทุกคนเน้นการตรวจอย่างละเอียด และไม่เลือกปฏิบัติเฉพาะคนใดคนหนึ่ง อยากรู้ให้มีความเท่าเทียมกันทุกคน ไม่ใช่พอมือตำแหน่งทางการเมืองกลับไม่ค้นอาวุธเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ห้ามเข้า อยากรู้ให้ออก พรบ. กฎหมาย ให้ผู้ที่เลี้ยงวัวทุกคนไม่ว่าจะเป็นวัวพื้นเมือง หรือวัวชน ต้องฉีดยาป้องกันโรคทุกปีเพื่อป้องกันโรคระบาดในวัวชนส่งเสริมให้มีการเลี้ยงเพื่อจำหน่าย แต่ไม่ใช่เลี้ยงไว้เพื่อการพนัน หรืออาจจะจัดตั้งชมรมการเลี้ยงวัวชนเพื่อความสวยงาม และกฎหมายการพนันต้องศักดิ์สิทธิ์ ต้องเคารพกฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อห้ามต่าง ๆ ของสนามชนโค ทางเจ้าของสนามชนโคต้องนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด 2) ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว มีการส่งเสริมด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสนามชนโครวมถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์ เฟสบุ๊ค เพื่อช่วยโปรโมท ชักชวนให้คนหันมาสนใจกีฬาวัวชนและดึงดูดให้คนเข้ามาชมกีฬาวัวชนมากขึ้น และเมื่อมีคนนอกพื้นที่ได้เข้ามาเที่ยวชมสนามชนโคส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนได้มีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น ตลาดน้ำบ้านปากพล ชาวบ้านคนในชุมชนที่เลี้ยงวัวชนก็มีส่วนช่วยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวโดยเป็นส่วนช่วยสนับสนุนนำวัวมาชนที่สนามชนโคบ้านปากพลเพื่อที่ให้วัวชนหลายคู่ และดึงดูดคนต่างพื้นที่ให้เข้ามาเที่ยวชมกีฬาวัวชน และทางเกษตรอำเภอได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัวพันธุ์ไทย ฝึกหัดวัวไว้ใช้งานเพื่อการเกษตร เช่นการก่อตั้งเป็นกลุ่มชมรมอนุรักษ์วัวพันธุ์ไทย หรือสายพันธุ์วัวชนที่โด่งดังเอาไว้ จะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ดึงดูดให้คนที่รักวัวชน ชอบเลี้ยงวัวเข้ามาชมศึกษา 3) ส่งเสริมด้านการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ พัฒนากีฬาวัวชน มีการตั้งชมรมกลุ่มอนุรักษ์โคพื้นเมืองปักษ์ใต้ โดยการชักชวนพรรคพวกเพื่อน คนเลี้ยงวัวชนร่วมกันจัดตั้ง เพื่อเป็นการอนุรักษ์พันธุ์วัวชนที่มีการชนเก่งประวัติการชนที่ดี และช่วยสืบทอดให้กีฬาวัวชนยังคงอยู่มีการจัดตั้งเป็นค่ายโคต่าง ๆ เลี้ยงไว้เพื่อการอนุรักษ์พันธุ์วัว ไม่ใช่เลี้ยงไว้เพื่อการพนัน เช่น การตั้งกลุ่มเลี้ยงวัวพื้นบ้านไว้เพื่อจำหน่าย และการตั้งกลุ่มเลี้ยงวัวพื้นบ้านไว้สำหรับใช้ในทางการเกษตรไว้ใช้ทำไร่ไถนา และ 4) ส่งเสริมด้านข้อมูล ทางด้านวิชาการ มีหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาดูแลชาวบ้านในชุมชนที่เลี้ยงวัวพื้นบ้านให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการดูแลวัว ต้องมีการฉีดวัคซีนให้วัวชนเมื่อเกิดโรคระบาดติดต่อ เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาด เช่น โรคเท้าเปื่อยปากเปื่อยของวัวชนส่งเสริมการเลี้ยงวัวพื้นบ้านเพื่อการอนุรักษ์เพื่อใช้งานเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตรให้เป็นวิทยาทานวิถีชีวิตการเลี้ยงวัวชนของคนใต้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อถึงภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชน ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนในการเลือกซื้อวัวชนที่มีลักษณะอย่างไร ให้ความรู้เกี่ยวกับกีฬาวัวชน และการตลาดแก่คนที่เข้ามาสอบถามเพื่อที่จะไปเลี้ยงวัวชน หรือจัดตั้งเป็นค่ายโค และให้ความรู้คำแนะนำแก่เด็ก และเยาวชนที่รัก และชอบกีฬาวัวชน และที่คิดจะเลี้ยงวัวชนเป็นอาชีพ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง โรงเรียนวัวชนและภูมิปัญญาการจัดการค้ายกวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง พบประเด็นสำคัญ ดังนี้

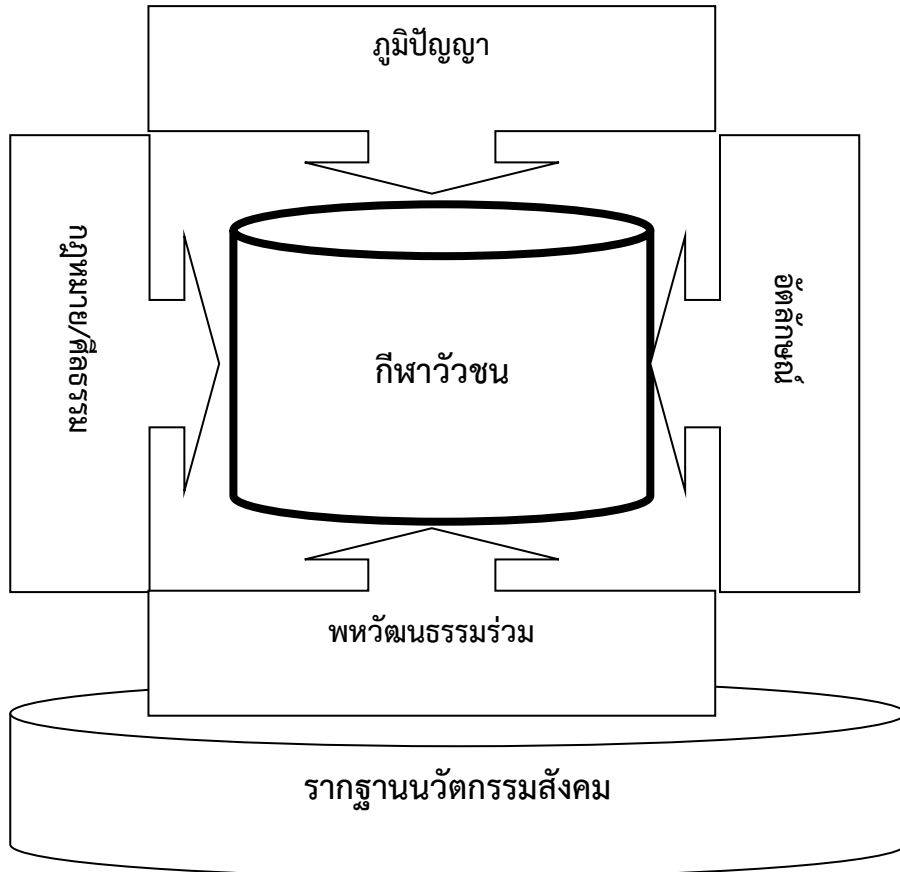
จากการศึกษาภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชน วัวเป็นสัตว์ที่อยู่คู่กับคนไทยมาเป็นเวลายาวนาน ในสมัยก่อนจะนิยมใช้ในการเกษตร ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นกีฬาวัวชน เนื่องจากปัจจุบันได้มีการจัดตั้งเป็นบ่อนหลวง หรือสนามชนโค มีกรรมการตัดสิน และมีกฎระเบียบอื่น ๆ อีกมากมาย สำหรับขั้นตอนการคัดเลือกสายพันธุ์วัวชน ต้องเป็นวัวที่มีโครงสร้างร่างกายที่แข็งแรง บึกบึน สูงใหญ่ มีลักษณะเขาใหญ่ กีบเล็กกลมไม่มีโรค ออกใหญ่ หลังหนา ลักษณะขาวัวชนต้องแข็งแรง ปลายยอดเขาตี ปลายเขาโค้งเข้าไป หรือที่เรียกว่า เขาวง เลือกวัวชนที่มีคิ้วหนา มีดวงตาเล็ก วัวชนที่มีใบหน้าสั้น มีใบหูเล็ก ขนสวยสะอาด คูสีของวัวชนให้ตรงตามความชอบ หางสวย มีชันเชิง การเลือกสายพันธุ์ควรเลือกเป็นลูกผสม พ่อแม่มีเชื้อสายวัวชนแท้ ๆ เพราะมีความอดทนสูงในการต่อสู้ ขวัญต้องครบตามตำรา เล็บเท้าวัวชนต้องสะอาดสวย ถ้าวัวชนที่มีใบหนายาวจะไม่นิยมเลือก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล รุ่งรัชชัย และคณะ ที่ว่า การเลี้ยงวัวด้วยภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ได้สืบทอดกันมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน ด้วยการอาศัยธรรมชาติป่า เขา เป็นสถานที่ที่ปล่อยให้วัวใช้เป็นแหล่งหากิน หลับนอน และดำรงชีวิตอยู่ประมาณ 8 เดือน ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นฤดูฝนจนถึงช่วงเริ่มต้นของฤดูหนาว ซึ่งบนเขาจะเริ่มแล้งชาวบ้านจึงต้องนำวัวกลับมาเลี้ยงในพื้นที่ราบของหมู่บ้านประมาณ 4 เดือน เจ้าของวัวจะเดินทางขึ้นเขาไปดูวัวของตนเองประมาณ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยนำเกลือขึ้นไปให้วัวกินทุกครั้ง ชาวบ้านนาปะขอจะมีความผูกพันกับวัวทุกตัวที่เขาเป็นเจ้าของ โดยสังเกตได้จากการที่เจ้าของวัวเดินทางขึ้นเขาไปดูวัวเมื่อไปถึงบริเวณที่ปล่อยวัวไว้ และตะโกนร้องเรียกไม่ก็ค้ำวัวทุกตัวในฝูงเมื่อได้ยินเสียงเจ้าของก็จะกระโจนไล่เลาะเข้ามาหาเจ้าของทันที หรือเวลาที่วัวเป็นแผลที่เกิดจากกิ่งไม้บาดเจ้าของ วัวก็จะอยู่เฝ้าเพื่อรักษาอย่างใกล้ชิดจนกว่าแผลจะหาย อาหารที่วัวชอบกิน ได้แก่ ใบไม้ หน่อไม้ และลูกไม้ทุกชนิด เป็นต้น (ไพศาล รุ่งรัชชัย และคณะ, 2548)

จากการศึกษาการจัดการค้ายกวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า สนามชนวัว ต้องมีสภาพความพร้อม มีความปลอดภัย ถูกกฎหมาย ซึ่งลักษณะของพื้นที่กว้าง โลงแจ้ง มีอิศรารีย์ให้คนนั่ง ในส่วนของกฎสนามวัวชนมีกรรมการตัดสินแพชนะ มีโฆษกเรียกวัวชนเข้ามาทำการชน มีห้องน้ำไว้บริการ มีทางเข้าออกทางเดียว มีการจำหน่ายบัตรเข้าชมโดยจะมีเจ้าหน้าที่เปิดประตูให้วัวชนเข้ามาทำการชน ด้านกติกาชนวัวมีข้อปฏิบัติ คือ การเช็ดล้างวัวชนก่อนทำการชนต้องให้เจ้าหน้าที่เป็นคนเช็ดล้าง ห้ามทาน้ำมัน หรือเมือกทุกชนิด ห้ามใส่เครื่องรางของขลังให้วัวชน หรือสร้อยคอวัวชนในวันที่ทำการชน หลังจากเช็ดล้างเสร็จ

แล้วให้ฟังเสียงสัญญาณหวีดในการนำวัวชนมาชนให้ต่อหัวกัน ห้ามโดนวัวชนเมื่อปล่อยชนเข้ากันแล้ว ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดนวัวที่ทำการชนกันอยู่จะปรับเป็นตัวแพ้ทันที เมื่อกรรมการกลางตัดสินแพ้ชนะเป็นอันว่าสิ้นสุด ต้องยอมรับคำตัดสินของกรรมการ กรรมการจะถือเงินเดิมพันไว้ โดยจะให้แก่ผู้ชนะหรือแบ่งคืนให้กับคู่ที่เสมอกัน รวมถึงห้ามพกอาวุธเข้ามาในสนามชนโค และห้ามเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าในสนาม ดังเช่น อาคม เดชทองคำ ได้กล่าวว่า การชนวัวในปัจจุบันกลายเป็นธุรกิจการพนัน มีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบ มีการเตรียมการ และมีการแบ่งงานกันทำ โดยมีเป้าหมายคือ เพื่อดึงดูดให้ผู้คนเดินทางมาชม ในการบริหารจัดการธุรกิจการพนันวัวชนต้องบูรณาการผสมผสานกันระหว่างทักษะทางสังคมและทักษะการบริหารธุรกิจ กล่าวคือ ต้องบริหารความเชื่อมั่น ความไว้วางใจของเจ้าของวัวและนักพนัน ขณะเดียวกันก็มีเป้าหมายที่ผลกำไรในการบริหารจัดการบ่อนชนวัว มีการวางแผนและแบ่งงานกันทำหลายฝ่ายโดยต้องใช้คนที่เหมาะสมกับงานร่วมกันจัดการ และต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (อาคม เดชทองคำ, 2543)

จากการศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชน แนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชน มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) กฎหมาย นักกีฬาวัวชนต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางสนามอย่างเคร่งครัด 2) การท่องเที่ยว มีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ค่ายกีฬา และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 3) การรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์พัฒนากีฬาวัวชน การจัดตั้งเป็นชมรมกลุ่มอนุรักษ์วัวพื้นเมือง และตั้งเป็นค่าย และ 4) ข้อมูลทางวิชาการ ภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนเลี้ยงวัวพื้นบ้านมากขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิชฌาย์ รัตนะ กล่าวว่า การเลี้ยงวัวชนในพื้นที่ภาคใต้เป็นวิถีดั้งเดิมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของคนปักษ์ใต้ที่มักจะนำวัวมาชนกันเพื่อความบันเทิงระดับชุมชน แต่ปัจจุบันกระแสความนิยมในกีฬาประเภทนี้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวจากมาเลเซีย และสิงคโปร์ล่าสุดจึงมีการลงทุนสร้างสนามชนวัวที่มีมาตรฐานสากลเทียบเท่าต่างประเทศ เพื่อหวังต่อยอดด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม พบว่า สนามแห่งนี้ได้พัฒนา และยกระดับสนามวัวชนท้องถิ่นที่เปิดตามอัตภาพให้เป็นสนามเพื่อการท่องเที่ยวจุดนี้เองทำให้ผู้ที่ชื่นชอบกีฬาชนวัว รวมถึงนักท่องเที่ยวประทับใจ (สุพิชฌาย์ รัตนะ, 2547)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบรากฐานนวัตกรรมสังคม
 Social innovation foundation model

จากข้อค้นพบในงานวิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้สรุปได้ว่า รากฐานนวัตกรรมสังคม หรือเรียกว่า “Social innovation model” จากองค์ความรู้สรุปได้ว่า ภูมิหลัง และพัฒนาการ ของวัชนภาคใต้ เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาวปักษ์ใต้ วัชนมีที่มาจากวัว ที่เลี้ยงไว้ใช้งานตามธรรมชาติการเลี้ยงดู โดยอาศัยภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ วัชนในปัจจุบันถูกคัดเลือกมาจากสายพันธุ์วัชนโดยเฉพาะเป็นวัชนที่มีสายเลือดมาจาก พ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์สายวัชน กลุ่มคนที่น่าวัฆมาชนนั้นต้องรักษากฎกติกา มีจรรยาบรรณ ศีลธรรม และความเชื่อที่ถูกบ่มเพาะมา จนกลายเป็นค่านิยมที่ทำต่อ ๆ กันมา ทั้งนี้ สิ่งที่เชื่อมโยงกับมาระหว่างคน วัว วิถีชีวิต และอาชีพ จึงสามารถสะท้อนในมิติที่เป็นรากฐาน

ของนวัตกรรมสังคมอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับปัจจุบันที่นำเทคโนโลยีมาช่วยให้การจัดการของวัยรุ่นสะดวกและง่ายต่อการเลี้ยงมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ด้านภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัยรุ่น มี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างร่างกาย ได้แก่ การคัดเลือกวัยรุ่น 2) ด้านเชื้อสายวัยรุ่นโดยตรง และ 3) กระบวนการฝึกฝนของวัยรุ่น ซึ่งวิธีการจัดการค่ายวัยรุ่นเพื่อการแข่งขันทางการค้า คือ สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล สนามมีความพร้อม สบาย มีความแข็งแรง ความปลอดภัย มีกฎกติกา มีแนวปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่การเริ่มเปรียบวัว จนถึงเสร็จสิ้นการชนโดยมีนายสนามเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด และแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัยรุ่นเพื่อการแข่งขันทางการค้า มี 4 ข้อ ประกอบด้วย 1) แนวทางส่งเสริมข้อจำกัดด้านกฎหมาย ได้แก่ นักกีฬาชนวัวต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางสนามชนโคอย่างเคร่งครัด 2) แนวทางส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การส่งเสริมด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสนามชนโค และแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง 3) แนวทางส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์พัฒนากีฬาชนวัว ได้แก่ การจัดตั้งเป็นชมรมกลุ่มอนุรักษ์โคพื้นเมืองปกชีใต้ และตั้งเป็นค่ายโคต่าง ๆ และ 4) แนวทางส่งเสริมด้านข้อมูลทางด้านวิชาการ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมภาคชุมชนเลี้ยงวัวพื้นบ้านเพื่อใช้ประโยชน์แรงงานวัวกับภาคการเกษตรมากขึ้น ในด้านการอภิปรายผล ภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัยรุ่น การจัดการค่ายกีฬาวัยรุ่น และแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัยรุ่น จากการศึกษาข้อมูลไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง ซึ่งผู้เป็นเจ้าของวัวจะเลี้ยงดูวัยรุ่นอย่างดีและตั้งชื่อวัยรุ่นตัวเก่งตามลักษณะหรือความสามารถ สนามชนวัวจะใช้เวลาว่าง ๆ หรือสนามเป็นสถานที่ชน ต่อมาเมื่อมีการจัดทำสนามบ่อนชนวัวถาวรขึ้น มีรั้วกั้น มีปะรำสำหรับกรรมการใช้ตะโพนเป็นสัญญาณสำหรับการชนวัวในสนาม มีนายสนามซึ่งเจ้าของวัวรู้จักมักคุ้นและเชื่อถือเป็นคนกลางในการชนวัวมีการพนันขันต่อกันเป็นธรรมดา วัวคู่ชนที่เข้าต่อหัวถือเป็นการเข้าสู่การตัดสิน แพ้ - ชนะ จนกว่าวัวตัวใดตัวหนึ่งวิ่งหนี หมดลีลาของการต่อสู้ก็ถือเป็นฝ่ายแพ้ ข้อเสนอแนะการดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) ควรมีการจัดสวัสดิการให้แก่คนที่นำวัวมาชนเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการดึงดูดให้คนนำวัวมาชนมากขึ้น ควรปรับปรุงที่นั่งไว้สำหรับชนวัวให้มากขึ้นเพียงพอต่อผู้เข้าชม ควรมีการส่งเสริมในเรื่องการแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์หญ้าให้แก่คนที่เลี้ยงวัวชน ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของการปฐมพยาบาลให้แก่คนที่เลี้ยงวัวชน และควรมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนเพื่อให้มีการสืบทอดแก่รุ่นลูกรุ่นหลานสืบต่อไป 2) ควรจัดให้มีการจัดกลุ่มเลี้ยงวัวชนภายในชุมชนเพื่ออนุรักษ์พันธุ์วัวชน และสนับสนุนให้เยาวชนมีอาชีพเสริมสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตัวเองโดยการทำแปลงหญ้าขาย หรือว่ารับจ้างเลี้ยงวัวชน และ 3) ควรมีหน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้ในเรื่องการฉีดยาวัคซีนแก่คนที่เลี้ยง

ว๊วชนภายในชุมชน เป็นประจำทุกปี และควรจัดให้มีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้ในการเลี้ยง ว๊วชน

เอกสารอ้างอิง

- กรรมการทำหน้าที่ดูค่ายกีฬา. (14 กันยายน 2563). โรงเรียนว๊วชนและภูมิปัญญาการจัดการ ค่ายกีฬาว๊วชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง. (ทิพวรรณ หมั่งห้อง, ผู้สัมภาษณ์)
- ขนาด ศีติสาร. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับว๊ว บนเกาะโทะกุกุโนะชิมะ. *jsn Journal*, 1(1), 21-41.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับกรวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยา การพิมพ์.
- ไพศาล ธีวรงค์ชัย และคณะ. (2548). การศึกษาแนวทางการเลี้ยงว๊วด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อ สร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านนาเปอะ ตำบลชาติตระการ อำเภอชาติตระการ จังหวัด พิษณุโลก. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2561). การเมืองของการพนันว๊วชนภาคใต้. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 3(3), 241-266.
- วิเชียร ณ นคร. (2545). มรดกวัฒนธรรมทักษิณ. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- ศศิธร บุญคงแก้ว และสิทธิพร ศรีผ่อง. (2561). การปรับตัวของกีฬาว๊วชนเพื่อการท่องเที่ยว. ใน การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2552). ว๊วชนคนปักษ์ใต้. *วารสารทักษิณ*, 1(2), 68-81.
- สุพิชฌาย์ รัตน์ะ. (2547). ยกระดับ "ชนว๊ว" กีฬาพื้นบ้าน เพื่อการท่องเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2560 จาก <http://www.nationtv.tv/main/content/378414282/>
- อาคม เดชทองคำ. (2543). หัวเชื้อก๊วชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ วิจัย.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.